

†HELLIG KORS KAPEL

Kapellet omtales første gang 1504, da dronning Christine skænkede 4 skilling, som blev lagt i kapellets blok (»hellige korss block«) 'uden for Middelfart'.¹ 1507 blev der testamenteret 3 skilling til kapellet (»capellam S. Crucis«), mens vikaren, hr. Henrik, fik eftergivet noget gæld.² Det (»hillig kors kappell y Melfar«) omtales endvidere i en liste over gods, som Henrik Knudsen Gyldenstjerne (†1517) gav til kirker og klostre.³ Tidspunktet for kapellets stiftelse er ukendt, ligesom det er uvist, hvornår det blev nedlagt.⁴ Formentlig er det identisk med et »liden Capell«, som ifølge en beretning fra 1623 erindredes at have ligget øst for byen. Dets *bygning* havde været opført af træ og dannet ramme om en årlig messe.⁵

Beliggenheden specificeredes i 1623 til at have været på strandbanken øst for byen, der af samme grund kaldtes »Capellsbiergh« (Kappelsbjerg), dvs. tæt ved den nordlige udfaldsvej mod Bogense og Odense. En tilsvarende placering i udkanten af byen kendes fra andre †helligkorskapeller (jf. note 4).

KILDER OG HENVISNINGER

Jf. fortegnelse over arkivalier vedr. kirkerne i Odense Amt i almindelighed s. 52-54 og forkortelser vedr. Odense Amt s. 56-59.

Redaktion ved Rikke Ilsted Kristiansen og Sven Rask. Engelsk oversættelse ved Joan F. Davidson. Redaktionssekretær Heidi Lykke Petersen. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø. Redaktionen afsluttet sept. 2010.

NOTER

¹ *Dronning Christines Høfholdningsregnskaber*, William Christensen (udg.), Kbh. 1904, 70.

² *KirkehistSaml* II, 6, 1872-73, 755 f.

³ *KirkehistSaml* II, 6, 1872-73, 762. Listen er udateret, men refererer til en messe, der skulle holdes ved Knud Henriksen Gyldenstiernes alter i Skt. Hans Kirke i Odense (s. 1225 f.), formentlig stiftet i anden halvdel af 1400-tallet af sidstnævnte eller hans enke, Hilleborg Skinkel (jf. †Trefoldighedskapel s. 2229).

⁴ Dette er gældende for flertallet af de kendte helligkorskapeller i Danmark, således kapellerne ved Helsingør (*DK Frborg* 514), Kalundborg (*DK Holbæk* 3343), Roskilde (*DK Kbh.Amt* 142), Odense (*DK Odense* 1895) og Horsens (*DK Århus* 6150); endvidere ved Køge, jf. Marianne Johansen, *Middelalderbyen Køge*, 1986, 55 f., samt ved Aalborg, jf. *Aalborgs Historie* 1, Erik Johansen, Bodil Møller Knudsen og Jan Kock (udg.), Aalborg 1992, 301. Oprettelsen af †Hellig Kors Kapel ved Ribe kan dog bestemmes til sidst i 1400-tallet (*DK Ribe* 851 f.). Ofte beror kendskabet til kapellerne på en enkelt omtale i de skriftlige kilder.

⁵ *Præsteindb Wørm* 98. Korsmesser fejredes to gange årligt, 3. maj (korsets fund) og 14. sept. (korsets ophøjelse).

†HOLY CROSS CHAPEL

ENGLISH SUMMARY

The chapel is mentioned for the first time in 1504, in connection with a donation of money. Neither the time of its establishment nor that of its later demolition is known. The building,

which was made of wood and where an annual mass was held, is thought to have been situated on the shore to the east of the town, close to the main road to Bogense and Odense.